

بسمه تعالی
سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

عنوان گزارش:

جایگاه بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در تحقق سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

معاونت اداری، مالی و توسعه مدیریت
مدیریت برنامه ریزی و آمار
بهار ۹۳

مقدمه

در چارچوب سیاست های اقتصاد مقاومتی مجموعه ای از مشکلات و خلاء ها که همیشه اقتصاد ایران از آنها رنج می برده است و کمتر مجال برای طرح آنها پیش می آمد، مورد توجه قرار گرفته و راهکارهای مناسبی برای رفع آنها تمهید شده است. از جمله این مشکلات می توان به عدم مشارکت عمومی در اقتصاد، نادیده گرفتن موضوع بهره وری، نبود رقابت پذیری فعالیت های اقتصادی، عدم ثبات اقتصادی، بسته بودن اقتصاد غیر نفتی، ناچیز بودن درآمدهای مالیاتی در مقابل مصارف دولت، غیر شفاف بودن فعالیت های اقتصادی و بالاخره عدم وجود جایگاه مناسب برای استاندارد کالا و خدمات اشاره نمود. امید است دولت جدید حداقل بتواند بخشی از سیاست های ابلاغی را در دوره چهار ساله خود تحقق بخشد. در این میان آنچه در این نوشتار مورد توجه قرار گرفته است جایگاه بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در تحقق سیاست های فوق می باشد. در ادامه نکات مهم مورد اشاره قرار می گیرد:

۱- اولین سیاست کلی در حوزه اقتصاد مقاومتی موضوع به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت های اقتصادی است. خوانندگان محترم استحضار دارند که موضوع مشارکت عمومی یکی از اساسی ترین ارکان حفاظت از میراث فرهنگی و همچنین توسعه بهره برداری اصولی و نظام مند از بناها و بافت های تاریخی می باشد ، لذا به نظر میرسد لازم است تا سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری نسبت به بهره برداری از ظرفیت های مردمی در شقوق مختلف میراث فرهنگی از جمله توسعه موزه های خصوصی ، گسترش سازمان های غیر دولتی حافظ میراث فرهنگی ، گسترش شرکت های ارائه دهنده خدمات تخصصی حوزه میراث فرهنگی ، جلب سرمایه گذاران در بهره برداری از بناهای تاریخی و همچنین بازنده سازی بافت های تاریخی برنامه ریزی و اجرا نماید. توسعه خوشه های گردشگری و صنایع دستی در مناطق مختلف کشور از دیگر جنبه های توسعه مشارکت مردمی در حوزه های مرتبط با بخش میباشد.

۲- دومین سیاست کلی اقتصاد مقاومتی موضوع پیشتازی اقتصاد دانش بنیان است، می دانیم که تحقق این موضوع با تقویت پژوهش های بنیادی و کاربردی مرتبط با حوزه های اجرایی امکان پذیر خواهد بود

در این راستا تقویت پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری و هدایت پژوهش‌های آن در راستای دانش بنیان نمودن فعالیت های حوزه میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری یگانه راه در تحقق هدف فوق میباشد . به نظر میرسد توسعه کاربرد فناوری اطلاعات ، سیستم اطلاعات مکانی ، فناوری رباتیک و همچنین توسعه پایه های آماری از جمله راهکارهای هم در تحقق دانش بنیان نمودن بخش است . تقویت پژوهشگاه می تواند باعث به چرخش درآمدن جریان تولید دانش در حوزه های مرتبط در بین پژوهشگران و دانشگاهیان کشور شده و به عنوان قطب دانش در این حوزه سهم قابل توجهی از جریان های تولید کننده علم در کشور را به سوی خود جلب نماید . رفع کمبود های مربوط به فضای اداری و آزمایشگاهی و به روز رسانی تجهیزات و همچنین تقویت منابع انسانی از جمله عوامل تقویت کننده پژوهشگاه می باشد.

۳- در دور اول اجرای قانون هدفمند سازی فشار مضاعفی بر صنعت گردشگری وارد گردید. از یک طرف هزینه تمام شده خدمات اقامتی به شدت افزایش یافت و از طرف دیگر به دلیل افزایش قیمت انرژی ، جریان گردشگری داخلی با افت قابل توجهی مواجه گردید و اقتصاد گردشگری را تحت فشار قرار داد. لازم است با توجه به اینکه در بند چهار سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی تقویت تولید و اشتغال از طریق اجرای فاز دوم قانون هدفمندی مورد تاکید قرار گرفته است، موضوع حمایت از صنعت گردشگری در قبال اجرای مرحله دوم مد نظر قرار گیرد.

۴- موضوع توسعه صادرات با خالص ارزآوری مثبت از دیگر جنبه های مهم سیاست های کلی است که در این میان توسعه گردشگری میتواند باعث ارزآوری بالایی برای کشور گردد. از این لحاظ لازم است جایگاه ارزآوری صنعت فوق در مراتب مختلف اجرایی سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی از جمله در زمینه تامین اعتبارات مربوطه تثبیت گردد. با توجه به تاکید بر نقش مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور در توسعه اقتصادی کشور در بند ۱۱ سیاست های فوق، به نظر می رسد باید نسبت به ایجاد جایگاه مناسب و هدایت مناطق نمونه گردشگری در جذب گردشگران خارجی اقدام گردد.

۵- با توجه به تاکید بند ۱۲ سیاست ها در استفاده از دیپلماسی برای حمایت از هدف های اقتصادی ، به نظر می رسد یکی از هدف های مهم اقتصادی که دیپلماسی میتواند گام های مهم و تاثیرگذاری بر آن داشته باشد ، جذب و جلب گردشگران خارجی است. از این دیدگاه لازم است تا جایگاه وزارت امور خارجه و نمایندگی های جمهوری اسلامی ایران در کشورهای هدف گردشگری در جلب و جذب گردشگران خارجی مورد تاکید قرار گیرد.

۶- کارآفرینی و اشتغال مولد در بند ۲۰ مورد توجه قرار گرفته است. مطابق تحقیقات صورت گرفته بخش گردشگری پس از بخش های کشاورزی ، ساختمان و صنایع غذایی ، چهارمین بخش اشتغالزا در اقتصاد ایران می باشد . بنابراین لازم است جایگاه صنعت گردشگری در ایجاد اشتغال در میان سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی به رسمیت شناخته شده و زمینه های لازم برای بالندگی این بخش فراهم گردد. علاوه بر صنعت گردشگری، با توسعه مشارکت های مردمی در میراث فرهنگی در زمینه های مختلف از جمله در حفاظت ، مرمت و بهره برداری از آثار و بناهای تاریخی می توان فرصت های شغلی فراوانی ایجاد نمود. توسعه صادرات در بخش صنایع دستی نیز یکی از راهکارهای مهم در ایجاد فرصت های پایدار اشتغال برای جوانان خواهد بود.

۷- در نهایت در بند ۲۴ موضوع افزایش پوشش استانداردها برای کلیه محصولات داخلی مورد تاکید قرار گرفته است . همانگونه که استحضار دارند استاندارد سازی در هر سه حیطه بخش با اهمیت بوده و لازم است تا استانداردهای فوق تبیین و ابلاغ و به رعایت آن ها نظارت موثر صورت گیرد . موضوع رعایت استانداردهای خدمات رسانی در بخش خدمات گردشگری از اهمیت بیشتری برخوردار است . چرا که در صورت ساماندهی فعالیت های گردشگری در چارچوب استانداردهای مشخص، می توان سطح رضایتمندی گردشگران خارجی و داخلی را افزایش داده و زمینه های توسعه بازار را فراهم نمود. ترویج استاندارد در صنایع دستی نیز میتواند به برند سازی در این حیطه و توسعه بازارهای بین المللی صنایع دستی ایران کمک شایانی نماید.

همانگونه که قبلا نیز اشاره گردید ابلاغ سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی فضا و مجال را ایجاد نموده که امکان طرح و حل برخی مشکلات اقتصادی کشور فراهم شده است. امید است در گردونه تلاشها، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری با ایجاد شناخت کافی از قابلیت ها و توانمندیهای بخش فوق در اقتصاد ایران، فرصتها را غنیمت شمرده و نقش موثری در تحقق سیاست های کلی ایفا نماید.